

Prof. dr. jur. Metod Dolenc in prof. dr. med. et phil. Alfred Šerko:

Ali naj se dá na prosto, da se sme uničiti življenje, ki je postalo življenja nevredno?

A.

Brez dvoma je bila svetovna vojna s svojimi grozotami povod, da sta kriminalist Binding in psihiater Hoche načela gori navedeno vprašanje v skupno spisani monografiji.¹⁾

Že med vojno se je večkrat razmotravalo vprašanje, ali je obsojati tiste zdravnike, ki so v najboljši veri nezavestnim, strašno razmesarjenim žrtvam pripomogli, da so se poslovili s tega sveta brez bolečin, čeprav nekaj ur ali dni poprej, kakor bi smrt po naravi poškodb sama nastopila. Od tega vprašanja je le korak do drugega: kaj pa je s fistimi žrtvami moderne razstrelilne tehnike ali pa drugačnih nezgod, ki niso še v nezavesti, pa baš radi tega uvidijo, da jim ni več živeti, in zahtevajo sami, naj se jih reši mukepolnega življenja? Slednjič ostane še sorodni problem, ali naj se res vzdržujejo leta in leta neozdravljivo umobolni v dragih zavodih, dasi sami nimajo volje ne živeti ne umreti? —

Z vsemi temi problemi se peča naznanjena knjiga. Aktualnosti se ji pač ne more odrekati spricho gospodarske mizerije vseh držav po vojni, ki sili, da naj se štedi z denarjem in z delovnimi močmi do skrajnosti.

Pisatelja sta si razdelila delo po svojih strokah. Karl Binding, eden izmed najslavnejših nemških kriminalistov, je zgrabil problem raz pravoslovno motrišče. On povdarja

¹⁾ Dr. jur et phil. Karl Binding und Dr. med. Alfred Hoche: Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens. Ihr Mass und ihre Form. Verlag Felix Meiner, Leipzig, 1920 62 str. Karl Binding je med tiskom knjižice umrl.

uvodoma, da se hoče pečati s problemi v strogo jurističnem smislu. Naslednje vrstice naj predočijo v kratkem njegova razglabljanja in naj jih kritično osvetle.

Binding izhaja od vprašanja o pravni naravi samomora. On odklanja religijozno prepoved samomora, takisto tudi naziranje, da je samomor nekaj nenravnega; pobija pa tezo o pravici do samomora in pride do zaključka, da je samomor pravno neprepovedano dejanje. Vsako pravo mora priznati, da je človek suveren o svojem življenju in o načinu življenja. — Dokazovanje Bindingovo o tem, v teoriji in praksi zelo spornem vprašanju ni prepričevalno. Za avstrijsko pravo, katero pa Binding dosledno ignorira, se dá n. pr. po mojem mnenju dokazati, da stoji na drugačnem stališču, namreč, da je samomor pač prepovedano, ali vsaj ne odobravano dejanje, ki pa ostane iz pravnopolitičnih nagibov nekaznivo.

Pri nadaljnem razvoju svoje misli sklepa Binding, da pravno priznanje suverenega razpolaganja s svojim življenjem pritiče samo dotičnemu človeku samemu, da pa ni dovoljeno pripomagati le-temu k samomoru. Zato je nazora, da je smatrati usmrnitev privoljujočega za zločin, pač — sui generis.

Do tu morem slediti pisatelju, nikakor pa ne v naslednjih izvajanjih! On pravi: ako je samomorno dejanje neprepovedano, onda ga ne sme nihče ovirati; — zoper tistega, ki hoče to samomornemu kandidatu preprečiti, ima celo pravico silobrana! Sila, ki bi hotela ubraniti izvršitev samomorilnega dejanja, je protizakonita posilnost! Sicer pristavlja Binding, da naj velja to le za samomornega kandidata, ki zadostno ve, kaj dela. Ali zdi se mi, da Binding s tem ne podkreplja, ampak naravnost ubija svoj nazor. Ali se sme sploh pri samomorilcu računati s tako hladnokrvno premišljenostjo, da ve »zadosti«, kaj dela? — in pa, kaj naj pojmuje pod »zadosti«? Pomniti je še, da je silobran zoper silobran nedopusten. Če hočeš samomornega kandidata siloma zadržati, da ne skoči v globoko reko, ima on pravico — Binding bi moral to priznati —, da te vstreli s samokresom, ako ga ima ravno pri roki, ti se pa zoper

njegov napad niti braniti ne smeš, da ne zapadeš kazni, dočim samomorni kandidat, ki je naposled venderle odstopil od svoje namere, ostane čisto brez kazni! To je absurdna, vsakemu pravnemu čustvu nasprotujoča posledica Bindingove teorije. Sicer se pa Binding sklicuje še na to, da rešilci rešujejo »meist optima fide« in jim hoče na ta način zagotoviti nekaznivost. Ali nevdržnost te opravičbe izhaja že iz besedice »meist«, ki ne more biti jurističen argument, in pa iz uvaževanja, da je tudi pri dobri veri treba vprašati, ali ni morda nastala — iz malomarnosti? Tudi zoper malomarni napad imamo pravico silobrana! —

Binding razmotriva nadalje t. zv. e u t a n a z i j o, ki mu je izpodrinjenje bolečine povzročujočega, dalj časa trajajočega vzroka smrti z drugim milejšim vzrokom smrti. Po Bindingu je prepir o pravni naravi takega zdravniškega posega v človeško življenje povsem nepotreben, če gre za položaj, ko eutanazija skrajša življenje le za p r a v n o n e v p o š t e v e n č a s. Le kjer gre za močno, tudi za pravo vpoštevno skrajšanje življenja, ni zdravniku dovoljeno, poslužiti se sredstev za tako skrajšanje. V prvem primeru nam je opraviti z n e p r e p o v e d a n i m l e č e n j e m (»unverbotenes Heilwerk«), pri kojem niti ni treba vprašati po privoljenju trpečega bolnika. (Binding je postal šele v tej razpravi tako radikalen; sam se opravičuje pod črto, da je v svojem Handbuchi smatral tudi eutanazijo za prepovedano dejanje). Ali po mojem mnenju prezre Binding dvoje: Prvič, kdo naj nam pove, katero skrajšanje življenja je še vpoštevno (beachtlich) in kdo naj o tem odločuje? Mari zdravnik, mari v agoniji ležeči bolnik z razbolelo psiho, mari sorodniki? Drugič: Če gre res samo za »nevpoštevno« skrajšanje življenja, zakaj tvegati — eventualno zmoto, zakaj naj se ne posluži zdravniške vede v ta namen, da trpečemu bolniku otopi popolnoma bolečine, n. pr. z vbrizgom morfija? — To so pač pomisleki, ki tej celi teoriji o eutanaziji odzamejo sleharno oporo.

Ko je Binding tako odpravil vprašanje euthanazije, kakor meni, na podlagi legis latae, poseže spet po prvotni tezi o neprepovedanosti samomora, sklicuje se na nekatere glasove

iz sodobne literature, ki pledirajo za pravico do smrti, kaže na smernice zakonodaje, ki smatra zahtevo usmrtitve od strani usmrčenega za okolnost, katera olajšuje kazen (sic!). Binding obžaluje, da se zakonodaja v Nemški državi ni oprijela misli, izražene v zakoniku za Virtemberško l. 1839, ki je ustanovila privilegirano ubojstvo za usmrtitev na zahtevo, izvršeno na človeku, ki je na smrt bolan ali smrtno ranjen. — Tu je po Bindingu vznikla misel, da tako življenje ne potrebuje polne kazenske zaščite. Binding se vpraša: Ali imamo takšna življenja, ki so tako zelo izgubila svojstvo pravne dobrine, da je njihovo nadaljno trajanje izgubilo trajno vso vrednost i za nositelja življenja i za človeško družbo sploh? To vprašanje Binding potrди primerjajoč izgubo tisočero mladeničev na bojnem polju z izgubo istega števila idijotov v inštitutu za idijote, katere se z vso vmeno neguje in ohranja pri življenju. Razun na ta logični argument se naslanja še na čut: Vsako neprepovedano usmrčenje tretje osebe treba smatrati za odrešenje vsaj zanj samega.

Po teh pripravah pride Binding do jedra razprave. On deli ljudi, ki žive življenja nevredno življenje, v dvoje skupin, med katere vrine še tretjo. V prvi so tisti, ki so radi boleznii ali ran neresljivo izgubljeni in ki, popolnem razumevajoči svoj položaj, nujno žele rešitve iz položaja ter so dali tej svoji želji na kakoršen kolinačin izraza. Neresljivost mu je položaj, ki vstreza konkretnim razmeram, ne pa objektivna neresljivost. Privolitev bodi resna, ali vpoštevna bi mu bila tudi še pri nedoletnikih izpod 18 let, da celo pri na duhu bolnih. Pri vseh teh primerih smatra Binding usmrtitev za dolžnost zakonitega sočutja (Pflicht gesetzlichen Mitleids). Ugovor soproge, sorodnikov i. t. d. ne bi smel usmrtitve opovreti, ako je zahteva usmrtitve vpoštevna (beachtlich).

Druga skupina so neozdravni glupci (bebci), ki nimajo volje ne živeti ne umreti. Ti ne morejo vpoštevno privoliti v usmrtitev, niti ni moči jim zlomiti volje do življenja, — ker je ni. Glede teh ljudi pledira Binding iz praktičnih raz-

lgov, naj se da na prosto njihovim svojcem, ki jih morajo oskrbovati, ali pa njih varuhom, da predlagajo usmrtitev.

Vmesna skupina so Bindingu na duhu zdrave osebe, ki pa so vsled težke, nedvomno smrtonosne rane postale nezavestne, pa bi se, ko pridejo do zavesti, vzbudile v strašansko bednem položaju. Pri teh naj prevzame po Bindingu (ako se jih ne sme spraviti iz sveta po euthanaziji) »storilec« (Binding ne imenuje »zdravnika«) riziko, mari se bo spoznalo usmrčenje na k n a d n o z a u p r a v i č e n o in vsled tega za nekaznjivo dejanje, ker bi usmrčenec itak ob zavesti privolil v usmrtitev. Le tista usmrtitev je nedopustna, kjer se mora zlomiti volja onega, ki ga zadene usmrtitev.

V naslednjem razmotriva Binding modalitete pravnega postopanja pri usmrtitvah, kjer je časa dovolj, da se sme taka usmrtitev v imenu države dati na prosto. Tu naj bi nastopala komisija dveh zdravnikov in enega jurista, ki bi imela pravico ob soglasnosti izreči, da je usmrtitev dopustna (ne pa obvezna) in bi tudi označila najprimernejšo pot usmrtitve. Kjer pa ni časa za sklicanje take komisije in če prevzamejo udeleženci (»Beteiligte«, sic!) odgovornost usmrtitve naše, naj se storilec sam ovadi pri tisti komisiji (Verklärungspflicht). Če bi tega ne storil, naj bi se izrekla »eventualno primerna kazen radi malomarne usmrtitve«.

Po Bindingovih idejah bi dobili torej dvoje vrst neprepovedanih usmrtitev tretje osebe, namreč po komisiji prepuščeno in pa samovoljno izvršeno usmrtitev ob pravičnem smatranju, da so podani pogoji za to, da bi usmrčenec v usmrtitev privolil.

Binding čuti najslabšo stran svojih izvajanj sam: možnost, da se njegova komisija zmoti! Niti pri izrekih o idijotih ne more te možnosti popolnoma izključiti . . . In vendar ga ta riziko ne plaši. Kar se smatra za dobro in pametno, naj se odredi navzlic riziku zmote. Binding očita našemu času, da stopnjuje sočutje do okrutnosti. (Kdo ne bi mislil pri tem na Nietzschejevega »nadčloveka?«) Neozdravnemu trpečemu človeku ne privošči rešitve z milejšo smrtjo, to Bindingu ni več sočutje, ampak le-tega nasprotje (sic!)

Bindingova izvajanja odklanjam raz juristično stališče docela kot brezplodna. Že gori sem pokazal na neke hibe. Te pa dajejo tudi pečat njegovim nadaljnim izvajanjem. On argumentira vseskozi z razlogi, ki nikakor ne vstrežajo pravnim, juristično opredeljenim, osnovanim pojmom, ampak so zasidrani le v čustvovanju. Kaj naj rečemo k stavku: »Izvršitveno dejanje mora biti izliv prostega sočutja z bolnikom«? Kaj naj si predstavljamo pod tem, da je privoščiti nezdravnemu smrt, če on to želi? S kakšno psiho naj si ta bolnik to želi? Tudi z bolno? Kaj pa če taka duša prej izraženo željo usmrtilve po celi proceduri pred Bindingovo komisijo pozneje prekliče? Binding seveda ukine takoj izvršitev usmrtilve, a vprašamo se, zakaj pa se je potem cela procedura izvršila? Mari ni to tudi izguba delavnih sil in gmotnih sredstev? In kako je pri konflikth privolitve: Bolnik hoče, njegove svojci nočejo ali pa so razdvojeni? Doklej naj sploh sega možnost privolitve sorodnikov? Vsa ta vprašanja niso samo nerazrešena ostala, marveč so nerazrešljiva! Menim, da v časih, ko se navaja za najvažnejši argument zoper dopustnost smrtne kazni sploh — možnost zmote sodnikov, pač ne gre staviti na dnevni red vprašanja o udejstvovanju sicer človekoljubnih idej Karla Bindinga, ki pridodajajo možnosti justičnih umorov tudi možnosta z dravnishki umorov!

Dr. Metod Dolenc.

B.

I. Jurist profesor Karl Binding razločuje v svoji brošuri med življenja vrednimi in življenja nevrednimi življenji in zahteva za le-tâ pravno prostost, da se smejo uničiti.

O nevrednosti življenja odločuje ali nositelj dotičnega življenja sam ali pa societeta. Nevrednost življenja je torej ali subjektivnega ali objektivnega značaja.

Življenja subjektivno nevredno življenje je ono, ki nima za dotičnega nositelja iz kakršnih koli vzrokov nobene vrednosti več. Ker razpolaga človek suvereno s svojim življenjem

in z načinom tega življenja, je uničenje subjektivno nevrednega življenja v obliki samomora pravno neprepovedano dejanje.

Življenja objektivno nevredno življenje je ono, ki je izgubilo v toliki meri vsako svojstvo pravne dobrine, da je njega nadaljno trajanje brez vsake vrednosti za dotičnega nositelja življenja in za človeško družbo. Uničenje takega življenja naj bo prepuščeno človeški družbi in sicer:

1. če zahteva to nositelj življenja sam, ali pa
2. če ne izraža nositelj življenja nikakršne življenske volje, bodisi, da je brez zavesten, bodisi, da je neozdravno bebast (unheilbar blödsinnig).

Za primer prve kategorije navaja Binding vse one, ki so vsled težke poškodbe ali neozdravne mučne bolezni nepreključno izgubljeni (unrettbar verloren), ki se zavedajo tega svojega stanja in ki zahtevajo odrešenja v obliki usmrtitve.

Za primer druge kategorije navaja autor:

- a) vse one neozdravno duševno bolne, ki nimajo volje ne živeti, ne umreti, ki pa obremenjujejo s svojim življenjem nevrednim življenjem v absurdni meri človeško družbo; in
- b) vse one smrtno poškodovane, ki se nahajajo v stanju nezavesti, ki bi pa v slučaju, da bi se zopet zavedli, zahtevali brezdvomno odrešenja v obliki usmrtitve, ali kojih življenje bi postalo v tem slučaju življenja objektivno nevredno.

Razen tega zahteva Binding prostost takozvane eutanazije, to je usmrtitve smrtno bolnih na milejši način kakor bi umrli v pravno nevpovestnem času vsled svoje bolezni in sicer ne oziraje se na to, ali dotični s tem soglašajo ali ne. (Es kommt dabei auf die Einwilligung des gequälten Kranken gar nicht an). Eutanazijo imenuje autor »unverbotenes Heilwerk von segensreichster Wirkung für schwergequälte Kranke, eine Leidverringerung für noch Lebende«.

Zdravnik profesor Alfred Hoche povdarja uvodoma, da vodijo zdravnika v njegovih intimnih dejanjih napram bolnikom ne toliko norme pozitivnega prava kakor zdravniška etika, ki temelji in mora pod vsakim pogojem temeljiti na splošnih etičnih normah. Zdravniška etika, ki predpisuje zdravniku dolžnost ozdravljati bolne, lajšati njih bolečine in

skrbeti za kolikor le možno podaljšanje njih življenja, ta etika sili v neredkih slučajih zdravnika v interesu zaščite višjih pravnih dobrin (im Interesse eines höheren Rechtsgutes) uničevati tuja življenja. Za primer navaja autor usmrtitev neporojenega otroka v svrhu rešitve materinega življenja.

Nadalje govori prof. Hoche o kirurških operacijah kakor opravičenih, dasi pravno nikjer izrecno dovoljenih, aktih smotrene telesne poškodbe v svrhu ohranitve življenja, opravičenih vzlic temu, da je njih efekt v poedinih slučajih ravno nasproten, namreč smrt operativno poškodovanega.

»Pa tudi izven te vrste vprašanj stoji pogosto zdravnik« — tako nadaljuje Hoche svoja izvajanja — »pred problemom vmešavanja v tuje življenje v etično dvomljivi situaciji« in navaja kot primer da zahtevajo sorodniki težko in neozdravno obolelega bolnika njegovo »odrešenje«. V slično dvomljivi etični situaciji se nahaja po Hocheju tudi zdravnik, ki stoji pred odločitvijo, ali naj pusti bolnika, ki si sam želi smrti, brez zdravniške pomoči umreti ali naj mu pa zoper njegovo voljo podaljša življenje.

Vsi ti slučaji so za autorja dokaz, da je zdravniška etika relativen pojem, ki se menjava v različnih situacijah in različnih časih. Faktično pomenja v mnogih slučajih pomoč zdravnika za nesrečnega bolnika le podaljšanje njegovih muk, nedopustno trpinčenje človeka, ki si sam ne želi drugega kot miru in odrešenja. »Das an sich anzuerkennende Prinzip der ärztlichen Pflicht zu möglichster Lebensverlängerung wird, auf die Spitze getrieben, zum Unsinn; Wohltat wird zur Plage«.

Po teh uvodnih konstatacijah izjavlja Hoche, da se strinja z Bindingom, da eksistirajo človeška življenja, ki so izgubila tako za njih nositelje kakor za človeško družbo vsako vrednost. K takim življenjem prišteva Hoche v soglasju z Bindingom predvsem življenja dementnih in razločuje:

1. duševno mrtve, ki imajo za seboj daljšo ali krajšo dobo polnovrednega duševnega življenja (akvirirane demence) in
2. duševne mrtve, ki niso nikdar poznali duševnega življenja (prirorejene demence).

Dočim obremenjuje prva kategorija bolnikov, kojih bolezen traja navadno razmeroma malo let, človeško družbo le v neznatni meri, so žrtve, ki jih prinaša človeštvo za nadzorovanje in preživljanje prirojenih ali v zgodnji mladosti pridobljenih demenc, naravnost ogromne. Cele generacije zdravih ljudi zapravlja svoje duševno polnovredno življenje ob strani teh življenja nevrednih življenj, neglede na žrtve finančnega značaja.

Duševno mrtev človek nima samozavesti, stoji intelektualno na nivoju, ki je značilen za nižje živalstvo, njegova čustvenost ne gre preko najelementarnejših animalnih pojavov. Zato tak človek tudi ni zmožen zahtevati zase pravice življenja (ist nicht imstande einen subjektiven Anspruch auf Leben erheben zu können) in se bo človeštvo prerilo nekega dne do spoznanja, da odstranjenje duševno popolnoma mrtvih ni ne zločin, ne nemoralno dejanje in čustvena surovost, marveč dopusten in koristen akt.

Tako Binding in Hoche.

II. Mirno prepuščam juristom vprašanje v rešitev, je li s pravnega stališča dopustno komisionalno ali izvenkomisionalno uničevanje »življenja nevrednih življenj«. Zame, zdravnika, je ves ta problem izraz perverznosti časa in one mentalitete, ki vidi in hoče imeti za vsako ceno v vsaki stvari interesanten problem. Da se mi pa ne bo očitalo, da se izogibljem kočljivim vprašanjem, posegam vseeno v debato.

Zdravnik, ki odreši na bolnikovo željo bolnika njegove boleti s smrtjo, je v momentu, ko se je spustil z bolnikom v tozadevna pogajanja, prenehal biti za dotično osebo zdravnik. Razmerje med obema se je v istem momentu bistveno izpremenilo. Dolžnost in naloga zdravnika kot takega ni bila nikoli in tudi danes še ni, izkazovati bolniku drugih uslug kot zdravniških. Da bi pa spadalo zastrupljanje oseb, ki so smrti željne in smrti potrebne, v zdravniški poklic, to naziranje odklanjam kar najodločnejše tako za svojo osebo, kakor v imenu vseh dostojnih zdravnikov. Vprašanje, ali je dopustno uničevati smrti željna življenja, ni torej nikako specialno zdravniško, marveč obče

etično in v danih razmerah pravno vprašanje, ki spada v kompetenco moralistov, odnosno juristov.

Vse drugače je z vprašanjem o takozvani eutanaziji. Binding je mnenja, da je dopustno rešiti bolnika mučne naravne smrti z umetno smrtjo, če se mu s tem olajša trpljenje umiranja. Ker naj bo eutanazija dopustna le v slučaju vsakčasne, neizogibne smrti in s sredstvi, ki so milejša kot naravno umiranje samo, je pač le zdravnik sposoben spoznati dejanski položaj in izvršiti ali pa priporočiti akt eutanazije. Binding je kakor nebroj naivnih laikov mnenja, da je ta akt pri zdravnikih nekako vsakdanje dejanje. Zopet moram v imenu vseh dostojnih zdravnikov izjaviti, da se upira etičnemu čustvovanju zdravništva akt eutanazije nič manj od akta navadne tatvine. Življenje, ki ni moje, za katero se nisem brigal, kojega nositelj me je klical v najsvetejšem zaupanju v najtežjem momentu na pomoč, to življenje naj samovoljno uničim, ker ne vem druge pomoči? Mar me je klical bolnik zato k sebi, da ga naj zastrupim? In zakaj ravno sentimentalni morfin? — zakaj ne kar sekire ali pa mesarskega noža, saj gre vendar edinole za eutanazijo, za lahko in sladko umiranje.

Bolnik me je klical, da mu pomagam k življenju, če morem; če pa ne morem, bom plačan ravno tako. Čemu torej strup, sekira in nož? Za Bindinga, ki vidi vsepovsod same probleme, tu ni problema: zdravnik naj mori iz usmiljenja. Zakaj naj ne krade in požiga iz istega razpoloženja? In kaj, če bi bilo v konkretnem slučaju razpoloženje zdravnika za efekt usmiljenja odvisno od višine specialnega honorarja? Kam ne zapelje človeka pervezna želja po senzacionalnih brošurah?! Dočim priporoča Binding eutanazijo iz usmiljenja, jo Hoche odklanja iz bojazni, da bi se sorodniki eutanatanično odrešenega bolnika pozneje vendarle premislili in zdravniku očitali njegovo dejanje.

Pa akt eutanazije ni le z etičnega marveč tudi s čisto zdravniškega stališča vseskozi nedopustno in nemogoče dejanje.

Vez, ki veže bolnika z zdravnikom je absolutno zaupanje, da mu bo le-tâ pod vsakim pogojem po svoji najboljši vesti in

zavesti skušal pomagati, da ga bo ščitil z vsemi sredstvi svojega znanja do skrajnih mej, da osobito ne bo storil ničesar, kar bi mu utegnilo škodovati. To zaupanje ne temelji na osebnih odnošajih med dotičnim bolnikom in dotičnim zdravnikom, temveč na veri v zdravniški stan v celoti, na veri, da veže zdravništvo absolutna dolžnost, skrbeti, naj pride kar koli, za podaljšanje ogroženega življenja. V tej veri, ki se ne rodi šele na bolniški postelji, temveč ki je rezultat skušenj in opazovanj iz predbolezenskih dob, sediment vseobčega naziranja o pravicah in dolžnostih zdravniškega stanu, v tej veri se zaupa bolnik zdravniku in njegovemu stanu. Zdrav človek bi odobral akt eutanazije le toliko časa, dokler bi šlo za tuje življenje. V momentu, ko bi obolel on sam, bi postala vednost o eutanaziji zanj môra, ki bi ga tlačila vse bolj od strahu pred smrtjo kot posledico njegove bolezni. Zdravnik bi postal zanj rabelj, vsak čas pripravljen prestriči mu iz usmiljenja že itak ogroženo nit življenja.

Vsak zdravnik pozna iz lastne skušnje strah naivnih, v eutanazijo verujočih bolnikov pred zdravnikom in njegovimi ukrepi. In ta strah je raz stališče dotičnega bolnika tudi opravičen. Človek je priklenjen na svoje življenje z vse drugačnimi silami kakor na primer na svojo družino, na svoje premoženje, na svoje svetovno naziranje. Želja živeti je najgloblji in najintenzivnejši instinkt, nedostopen intelektualnim razlogom in logičnim konkluzijam. Ne tajim, da si dosti bolnikov želi smrti, miru in odrešenja, odločno pa zanikam, da bi bila misel, da me bo zdravnik v momentu, ki ga bo določil sam, rešil smrti s smrtjo, da bi bila taka misel zame tolažilna. Zdravniku zaupa bolnik mnogo in preveč, nè zaupa mu pa na milost in nemilost svojega življenja. Izgovor, da je eutanazija akt čistega usmiljenja in v eminentnem interesu bolnika, je prav tako smešen, kakor je globoko v človeškem čustvovanju utemeljen odgovor razbojnika patru, da naj gre le-tâ mesto njega na vislice.

Vsak kirurg ve iz lastne skušnje, kako težko se odloči nezaupljiv, dasi do skrajnosti od bolečin trpinčen človek tudi spričo sigurne smrti, za amputacijo n. pr. desne roke. Amputacija je znan ireparabilen akt, ki ne pripušča enkrat izvršen ni-

kakih korektur. In tak človek naj prepusti zdravniku akt eutanazije, zaupajoč v njegovo nezmotljivost in v nesebično usmiljenje svojih sorodnikov? Z javnim priznanjem dopustnosti eutanazije bi se polastil vseh bednih bolnikov blazen stah pred zdravništvom in povrnili bi se časi srednjega veka. Zamisel eutanazije je izrodek bolnim afektom podvrženih, sentimentalnih ženskih mentalitet, kojim je ljubezen identična s trpinčenjem in usmiljenje z nasiljem.

Akt eutanazije pa tudi s stališča eutanazijancev nikakor ni potreben. Medicina razpolaga z zadostnimi sredstvi za olajšanje smrtnega boja, ne da bi pri tem riskirala življenje samo. Čemu stopnjevanje morfina do letalne doze?

In slednjič: dokler človek trpi, je še živ, ima še vedno instinkt do življenja, njegovo trpljenje je izraz tega instinkta. Eutanazija v tem stadiju bi bila umor. V stadiju agonije pa, ko vgaša instinkt in pojem trpljenja, bi bila eutanazija nepotreben akt slabotne sentimentalitete.

III. Dasi ne spada vprašanje dopustnosti komisijonalnega pobijanja idiotov in bebecv v svrhu razbremenitve človeške družbe med zdravniške probleme, naj mi bo vendarle dovoljeno da pristavim Hochejevim izvajanjem o tem vprašanju nekaj pripomb.

Hoche vidi v preroškem duhu zarjo vzhajajočega dne, ko bo človeštvu dozorelo spoznanje, da je uničevanje onih, kojih je po besedah svetega pisma nebeško kraljestvo, vse-skozi koristen akt. Pred vojno si je po mnenju Hocheja Nemčija pač lahko privoščila luksuz toliko in toliko tisočev brezplodnih idiotov, sedaj pa, v času pomanjkanja ni v Nemčiji več prostora za polovične, četrtinske in osminske človeške moči, kaj še za popolnoma neproduktivne eksistence, ki stanejo, če se računa na glavo in leto 1300 M. ogromen nacionalen kapital.

Iz narodnogospodarskih ozirv si dovoljujem priporočati nemškimi profesorjem, da naj izpitajo, predno izide dan vseobčnega spoznanja, dobro svoje idiote, ker ni izključeno, da bo istočasno dozorelo spoznanje, da bi bilo neekonomski odvzeti pobite idiote nemški kemični industriji.

Pa šalo na stran!

Priznam, da je obremenjenje deželnih in državnih financ z modernimi zavodi za idiote, neozdravno duševno bolne, za kronične alkoholiste itd., veliko in da ga občutijo široke plasti naroda za nepotrebno. Pa tega niso krivi ne idioti in ne blazni in ne alkoholisti, pač pa sentimentalna humaniteta, ki zida tem neproduktivnim članom človeške družbe z vsem komfortom opremljene palače z obširnimi vrtovi, igrišči in gledališči, dočim pušča družine delavnih slojev po velikih mestih v nezdravih, temnih in vlažnih stanovanjih, v razmerah, ki so posredno ali neposredno vzrok razvoja idiotij, alkoholizma in blaznosti.

Zahtevati z m e r n o s t v skrbi za duševno mrtve, to pa vendar še ni identično z zahtevo, da naj se ti mrtvi člani človeštva kratkomalo vničijo.

Etična norma, ki nam prepoveduje ubijanje, in sicer v principu ubijanje vsakega živega bitja, ni puhla fraza, ki se da iz utilitarnih ozirov poljubno izpreminjati. Na absolutni veljavnosti etičnih norm temelji vsa naša čustvena kultura, vse naše sedanje moralno naziranje. V trenutku, ko bi bila proklamirana pravica uničevanja nedolžnih človeških eksistenc in naj si bodo te eksistence še tako duševno mrtve, bi se zamajali vse do dna temelji naše nravnosti, odprla bi se vrata najširši vesti, človeško življenje, (čigar pomena in namena ni še nihče zaslutil) bi postalo nekaj objekt ekonomske spekulacije. Zakaj naj bi ne veljalo, kar velja za bebce, tudi za onemogle starce, za neproduktivne invalide, za pohabljenca dela, za duševno in telesno izčrpane žrtve življenjske mašinerije? Kdo je predrzen dovolj, lastiti si kompetenco razsojati, katero življenje je življenja ne vredno? Kdo pozna zmisel življenja sploh? Kdo ve, kam plove človeštvo? Kdo pojmi samega sebe? Jaz se ne pojnim, to pa čutim v dnu svoje duše, da ni moj edini namen ustvarjati ekonomske vrednote, da se ne da izračunati vrednost mojega bitja po formuli naših dobičkarjev in špekulantov.

Vem, da ne trpi živalstvo v svoji sredi invalidov in bebcev, vem pa tudi, da je postal človek šele takrat človek, ko je otrešel ali vsaj skušal otresti raz sebe žival.

Dr. Alfred Šerko.